

28. dubna

יום השואה
Jom
ha-
Šoa

VEŘEJNÉ ČTENÍ
JMEN OBĚTÍ HOLOCAUSTU
Jom ha-Šoa 2022

... je maraton čtení jmen a stručných osudů žen, dětí a mužů, kteří byli zavražděni během druhé světové války kvůli svému původu.

Veřejné čtení jmen obětí holocaustu - Jom ha-Šoa

Den holocaustu a hrdinství, hebrejsky „Jom ha-Šoa ve ha-gvura“ je dnem, kdy si prostřednictvím vzpomínkových obřadů připomínáme památku obětí holocaustu. Pro tento pietní den byl stanoven termín, kdy bylo zahájeno povstání ve varšavském ghettu v roce 1943 (14. Nisan/19. dubna 1943), a protože tento den předchází svátku pessach, byl pro Jom ha-Šoa ve ha-gvura stanoven den 27. nisanu, u nás tento svátek vychází krátce po Velikonocích. V Izraeli je tento den státním svátkem.

V České republice se stal významným dnem pro židovskou komunitu hlavně po roce 1989, kdy se v Čechách začal tento den připomínat nejprve uvnitř židovské komunity prostřednictvím pietních akcí v pražské Pinkasově synagoze a v Terezíně. Tyto uzavřené pietní akce probíhají i v současnosti. V roce 2006 z iniciativy České unie židovské mládeže se tento den začal připomínat i ve veřejném prostoru. Každý se tak může připojit ke čtení jmen lidí, kteří se stali oběťmi rasového pronásledování v období druhé světové války. K akci, které se původně konala pouze v Praze, se postupně začala připojovat další města.

Hlavní ideou akce je šířit povědomí o holocaustu jako významné historické zkušenosti, která zasáhla do vývoje naší společnosti a zároveň ukázala krajní důsledky projevů rasismu, ke kterým vedla nacistická politika netolerance a nenávisti. Zásadním motivem akce je propojovat historické vědomí se současným děním ve společnosti, upozorňovat na stav dodržování lidských práv a působit formou osvětové veřejné akce preventivně proti šíření a projevům antisemitismu a rasismu zejména mezi mladou generací.

Repatriace českých a moravských Židů po druhé světové válce

Někteří čeští a moravští Židé přečkali válku v emigraci, jiní na válečných bojištích a malé části se podařilo přežít nacistické věznění. Po návratu domů toužili hlavně ti, co přežili válku v koncentračních táborech nebo v spojeneckých armádách, naopak velká část předválečných emigrantů raději zůstala v zahraničí. Roli sehrálo odhalení hrůz nacistické vyhlazovací

mašinerie, zpřetrhané vazby s domovem, ale také zprávy o potížích s navrácením majetku.

Přeživší koncentračních táborů se naopak k návratu domů upínali. O to víc je zaskočily potíže, se kterými se doma setkali. Většinu z nich nikdo nečekal a často s jejich návratem ani nikdo nepočítal. Lidé je pokládali za mrtvé a uschovaný majetek jim v mnoha případech odmítli vydat.

Přijížděli hlavně do Prahy, kde hledali podporu pro repatrianty, informace o rodině a pomoc při zařizování dokladů, většinou se vraceli pouze s repatriační průkazkou. Jako první byla koncem května 1945 obnovena Židovská náboženská obec v Praze a brzy na to i další náboženské židovské obce. Ty se staraly nejen o věřící Židy, ale také o ty, kteří byli za Židy a židovské míšence označeni norimberskými zákony.

Zpočátku československá vláda nedělala rozdíly mezi repatrianty, zda se jednalo o politické nebo „rasové“ vězně, navrátilivší se z nucených prací, příslušníky cizích armád či partizány. Z podpory vylučovala pouze Maďary a Němce, pokud se neúčastnili odboje. Ke konci léta 1945 však podpora ze strany státu skončila a Židé se měli zařadit do společnosti, získat práci a stálé bydlení. Jejich majetek zabavený za války však byl zařazen spolu s majetkem Němců, Maďarů a kolaborantů pod Národní správy a nemohli jej využívat.

Prostředí však bylo poznamenáno silnou protižidovskou propagandou, a Židé cítili nespravedlnost. Společnost začala válečné vězně rozdělovat na politické a nepolitické. V českém prostředí byl židovský repatriant často stavěn až za českého politického vězně. Židé, kteří se poslední roky těšili na návrat domů, se pak v Čechách setkávali s krutou realitou, nenacházeli příbuzné a domov, po kterém se jim stýskalo a na který se těšili, již neexistoval.

Část navrátilivších si začala budovat nový život, jiní však v této poválečné realitě, kde se na ně opět dívali jako na méněcenné, nedokázali žít a rozhodli se emigrovat. Někteří z těch, co zůstali, budovali novou židovskou komunitu, ale víc bylo těch, kteří se rozhodli své židovství před společností, a často i před svou rodinou, utajit a přihlásili se k němu, jestli vůbec, až po mnoha letech.

Přežila jsem to!

Životní příběh prostějovské rodačky Michal Maud Beerové

Před 2. světovou válkou žilo v Prostějově okolo 1.200 obyvatel židovského vyznání. Z celku početné místní židovské komunity přežilo útrapy války 109 osob. Mezi nimi nacházíme i doposud žijící rodačku Michal (Maud) Beer, která od roku 1949 bydlí v Izraeli. Co všechno ale musela prožít, než se do Izraele dostala?

Michal Maud Beer se narodila dne 7. dubna 1929 v Prostějově do židovské rodiny jako Maud Steckelmacherová. Navštěvovala českou obecnou školu, kde většinou byla jediným židovským dítětem ve třídě. Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava začaly platit různé zákazy a nařízení, které se dotkly i židovského obyvatelstva. S židovskou hvězdou na oděvu a se sbaleným kufrem byla pod vlivem okolností nucena s rodinou v červenci 1942 nastoupit do transportu do Terezína. V Terezíně se přihlásila na práci v zemědělství, kterou vykonávala až do osvobození tábora v roce 1945. Přežila díky životnímu optimismu a podpoře ze strany svých nejbližších – matky Kathy a mladší sestry Karmely, které měly stejné štěstí a přežily spolu s ní.

Krátce po osvobození Terezína pobývala Maud se sestrou a dalšími dětmi v ozdravně na zámku Štířín. Postupně si uvědomila, že již nechce žít v Československu. Po návratu do Prostějova se dala k dispozici jako lektor pro sionistické hnutí mládeže. Vedla kroužky, ve kterých děti připravovala na život v Palestině, učila je hebrejštinu nebo hebrejské písně. V zimě roku 1949 odjela s matkou a sestrou z Bratislavy přes Vídeň do Itálie, odkud pokračovala lodí do Tel Avivu a autobusem do Haify. Usadila se v kibucu Ginagar na severu Izraele, změnila si jméno Maud za hebrejské Michal a začala pracovat jako zahradnice. Také zde poznala svou životní lásku Šimona (Oskara) Beera, kterého si vzala, a se kterým měla dvě dcery a jednoho syna.

V Izraeli našla Maud štěstí, ale i smutek. Ztratila zde jednu ze svých dcer a v roce 2002 i svého muže. I přesto je stále plná optimismu, protože jak uvádí: „Jsem osobně vděčná za všechno, co mám. Za to dobré, i to špatné.“ Posledních třicet let bydlí v centru Tel Avivu. V roce 2005 vydala českou verzi své knihy vzpomínek s názvem Co oheň nespálil. Do Prostějova sice již nejedí, ale prostřednictvím sociálních sítí je s námi stále v kontaktu. Dokonce stále pomáhá prostějovskému muzeu a spolku Hanácký Jeruzalém s identifikací prostějovských Židů na dobových fotografiích.

Mgr. Filip Gregor, Muzeum a galerie v Prostějově

Institut Terezínské iniciativy podporuje vědecký výzkumu různých aspektů moderních dějin, zejména vztahů většiny a menšin žijících v prostoru dnešní České republiky. Provozuje vzdělávací portál www.holocaust.cz, Databázi obětí holocaustu a veřejnou odbornou knihovnu. Vydává odborné publikace a pořádá vzdělávací semináře pro učitele a žáky českých škol a veřejnost. Organizuje každoroční připomínkovou akci Veřejné čtení jmen obětí holocaustu – Jom ha-Šoa.

Jáchymova 63/3, Praha 1
www.terezinstudies.cz
www.holocaust.cz